herpy

VARANER

Large-scaled water monitor

Varanus nuchalis

Varanus nuchalis er en stor, kraftig vandvaran fra de centrale Visayas-øer i Filippinerne, tidligere regnet som underart af *Varanus salvator*. Den kendes på kraftigt forstørrede nakkeskæl og er enten farvet med lyse pletter eller næsten sort. Der findes næsten ingen viden om pasningen af netop denne art, så meget er lånt fra beslægtede vandvaraner.

Familie: Varanidae Tidligere navn: *Varanus salvator nuchalis; Hydrosaurus nuchalis*

SPECIFIKATIONER

DYRET

Voksenstørrelse	**100-150 cm** total længde inkl. hale
Levetid	**15-20 år**
Aktiv	**Dag**
Levevis	**Træboende, jordboende og semi-akvatisk**
Biotop	**Regnskov og vådområde**
Sværhedsgrad	**Ekspert**

PASNING

Min. terrarie	**300 × 150 × 150 cm** L × B × H til 1 voksent dyr
Temperatur, dag	**27-32 °C**
Hotspot	**52-60 °C**
Temperatur, nat	**21-24 °C**
Luftfugtighed	**60-70 %**
Vand	**Vanddel** dybde 35-50 cm
UVB	**Nødvendig** Ferguson-zone 3
Kost	**Insekter, hvirveldyr og orme/snegle**
Holdes	**Enkeltvis**

AVL

Formering	**Æglæggende**
Kuldstørrelse	**5-10 æg**
Kuld pr. år	**1-3**
Inkubation	**187-220 dage** ved 27-31,5 °C

BESKYTTELSE OG PAPIRER

CITES	**Appendiks II**
EU-bilag	**Bilag B**
IUCN	**Ikke truet (LC)**

Arten var tidligere en underart af *Varanus salvator*, som private ikke må holde i Danmark (bekendtgørelse nr. 1261 af 17.11.2015 om forbud mod hold af særlige dyr). Om forbuddet også omfatter *Varanus nuchalis*, er uafklaret. Spørg Fødevarestyrelsen, før du køber. Arten står desuden på CITES liste II og i bilag B i EU's forordning om handel med vilde dyr, så køb og salg kræver dokumentation for lovlig oprindelse (CITES-papirer eller EU-dokumenter).

Om arten

Varanus nuchalis er en stor, kraftigt bygget varan i *Varanus salvator*-komplekset. Den kendes bedst på de stærkt forstørrede skæl i nakken, på en tunge, der er kødfarvet og kun mørk ude mod spidserne, og på lyse tegninger på hovedet. På ryggen sidder ofte et par store, ovale pletter eller øjepletter på hver side af rygraden, og nogle dyr har en lys stribe ned langs nakke og ryg.

Farven varierer meget, fra dyr med store, klare pletter til næsten helt sorte, og typerne følger ikke øerne. Arten blev beskrevet i 1872 og har i store dele af 1900-tallet været regnet som underart af *V. salvator*. Siden 2007 regnes den igen som selvstændig art. Den er ikke delt i underarter.

Størrelsen er ikke dokumenteret for arten. Som ramme bruges 100-150 cm i total længde, lånt fra den nærtbeslægtede *Varanus cumingi*; beslægtede vandvaraner bliver langt større, og arten kan nå mere. Snude-kloak-længde og vægt er ikke kendt, og levetiden på 15-20 år er et skøn ud fra beslægtede vandvaraner.

De mørke dyr forveksles let med den plantespisende *Varanus mabitang* på Panay, også af biologer. Fra andre vandvaraner skelnes *V. nuchalis* på nakkeskællene og på skæltal, så få arten bestemt omhyggeligt ved køb.

Behandl den som en stor, dagaktiv og kraftfuld varan til erfarne holdere. Et voksent dyr kræver et terrarie på størrelse med et lille rum, et stort vandbassin, der skal skiftes ofte, og hele byttedyr hver uge i mange år. Pasningen nedenfor bygger på nære slægtninge i *V. salvator*-gruppen.

Udbredelse og levested

Varanus nuchalis er endemisk for Filippinerne. Den lever på øerne Negros, Panay, Cebu, Masbate og Ticao i den centrale del af landet. Typelokaliteten er angivet bredt som Filippinerne og er siden indsnævret til Negros.

De øvrige vandvaraner i landet har hver deres område: *Varanus cumingi* på Mindanao, *Varanus marmoratus* på Luzon og *Varanus palawanensis* på Palawan. Vandvaraner uden for de fem øer hører til andre arter.

> **Oprindelig udbredelse:** Filippinerne.

LEVESTED

Varanus nuchalis lever i mange slags levesteder, først og fremmest mangrove og lavlandsskov, også urørt skov, men også dyrket land. Den er knyttet til vand, som vandvaraner bruger både til at jage i og til at flygte i.

Klimaet i Visayas er tropisk, varmt og fugtigt med en regntid og en tørtid. Temperatur og fugt på artens levesteder er ikke dokumenteret, så tallene for terrariet er lånt fra beslægtede vandvaraner fra tilsvarende tropiske egne. Føden er ikke undersøgt for arten selv; beslægtede vandvaraner æder mange slags dyr og ådsler.

Pasning

TERRARIET

Der findes kun lidt viden om pasningen af *Varanus nuchalis*. Tallene er lånt fra nære slægtninge i samme gruppe, især *Varanus cumingi* og *Varanus salvator*.

En voksen *Varanus nuchalis* skal have et hjemmebygget terrarie eller et helt rum på mindst 300 × 150 × 150 cm (længde × bredde × højde), og større er bedre. Målet er et skøn ud fra tommelfingerreglen for varaner: mindst 5 × 2 × 2 gange snude-kloak-længden (her omkring 60 cm som hos *V. cumingi*) og ekstra højde til arter, der klatrer. Oveni gulvarealet kommer en vanddel, som dyret kan komme helt ned i. Et par, der skal yngle, skal have et langt større anlæg.

Unger kan starte i et terrarie på omkring 120 × 60 × 60 cm, men vandvaraner vokser hurtigt og vokser fra det inden for få måneder. Planlæg fra starten efter voksenstørrelsen.

Indret med et stort, solidt vandbassin, som dyret kan ligge nedsunket i (se afsnittet om vand). Til landdelen bruges dybt substrat til at grave i, fx en fugtig blanding af jord og kokosmuld eller barkflis, og mange skjul og stabile grene i flere niveauer, der kan bære dyrets vægt. Vandvaraner klatrer gerne. Levende planter overlever sjældent.

Låger skal være solide og sikret, så dyret ikke kan løfte eller skubbe dem op. Alle varmekilder skal afskærmes, fordi varaner let forbrænder sig på lamper, de kan nå.

TEMPERATUR

Varanus nuchalis skal have en baggrundstemperatur på 27-32 °C om dagen. Solpladsen skal have en overfladetemperatur på 52-60 °C, målt med IR-termometer på selve solpladsen, ikke i luften. Om natten må temperaturen falde til 21-24 °C. Der skal være en stor temperaturgradient, så dyret selv kan vælge mellem varmt og køligt.

Brug flere lys- og varmekilder side om side, så solpladsen er så bred, at hele kroppen bliver varm på én gang. Ellers kan dyret forbrænde sig på det sted, der ligger nærmest lampen. En varan, der soler sig en tid, går på opdagelse og vender tilbage, har det godt. Ligger den næsten hele tiden under lampen, er det for koldt; soler den sig aldrig, er det for varmt. Styr al opvarmning med termostat.

Læs mere: Varme og temperatur

LUFTFUGTIGHED OG VAND

Luftfugtigheden skal være 60-70 %. Et stort vandbassin holder i sig selv fugten oppe, og et fugtigt, dybt substrat giver dyret et sted at trække sig tilbage.

Ventilationen skal være god, så luften ikke bliver stillestående, og bunden skal kunne tørre delvist op. Konstant våde forhold og stillestående, fugtig luft giver hudinfektioner og svamp.

Læs mere: Luftfugtighed, forstøvning og ventilation

VAND OG VANDKVALITET

Arten er knyttet til vand, så en stor vanddel er ikke valgfri. Den skal være så stor, at hele dyret kan ligge nedsunket og svømme, og dybden bør være 35-50 cm til et voksent dyr. Vanddelen skal have en solid kant eller rampe, så dyret let kan komme op igen.

Varanerne tømmer ofte tarmen i vandet, så det skal skiftes dagligt, medmindre der er et kraftigt filter. Pas på, at filterets indsug ikke er så kraftigt, at dyret kan suges fast og drukne. Vandet må ikke være koldt, men skal have omtrent samme temperatur som terrariets baggrund.

LYS OG UVB

Arten er dagaktiv og soler sig, så kraftigt lys og UVB er nødvendigt. Den hører til Ferguson-zone 3 ligesom andre dagaktive varaner, der soler sig meget. Brug kraftige UVB-lamper eller kviksølvdamplamper, der passer til en stor, åben installation, uden glas mellem lampe og dyr.

Hav lyset tændt omkring 12 timer om dagen, helst styret af et tænd-sluk-ur. Lamperne skal skiftes efter producentens anvisning, fordi UVB-udstrålingen aftager, længe før lampen holder op med at lyse.

Læs mere: Lys og UVB

FODER

Kosten for *Varanus nuchalis* i naturen er ikke undersøgt. Beslægtede vandvaraner æder mange slags dyr og ådsler, og kosten herunder er lånt fra dem.

Unger er stærkt insektædende og lever mest af foderinsekter som fårekyllinger og kakerlakker, gerne suppleret med småfisk. De fodres hver dag eller hver anden dag det første år. Efterhånden går man over til hele byttedyr af passende størrelse: fisk, kyllinger, æg, store insekter og gnavere. Etårige dyr fodres tre-fire gange om ugen med hele byttedyr, voksne over to år to-tre gange om ugen, tilpasset dyrets vægt og kondition.

Vandvaraner siger sjældent nej til foder og bliver let for fede. Gnavere som eneste føde giver fedme og forfedtede organer, så de skal kun være en del af en varieret kost. Foderinsekter skal pudres med kalk og D3-vitamin, mens hele byttedyr i forvejen indeholder det meste af det, dyret har brug for.

Læs mere: Foderdyr: hold og avl Læs mere: Kalk, vitaminer og tilskud

ADFÆRD OG HÅNDTERING

Varanus nuchalis skal håndteres som andre store vandvaraner. Selv en mellemstor varan har skarpe tænder, stærke kløer og en kraftig hale, som den kan piske med. Et bid kan give dybe sår, og kløerne kan rive huden op. Store vandvaraner kan give alvorlige skader, hvis de bliver bange eller stressede.

Unger er ofte nervøse og hurtige til at forsvare sig. Tæmning kræver tid og korte, rolige og forudsigelige stunder med samme fremgangsmåde hver gang. Kom nedefra og ikke oppefra, for en hånd ovenfra opfattes som et rovdyr. Det hjælper ofte at begynde i lavt vand, hvor vandvaraner er mere trygge. Brug aldrig håndtering som straf, og forstyr ikke dyret under fodringen.

Varaner bærer salmonella, så vask hænderne grundigt efter al kontakt med dyr, vand og udstyr. Hold dyret væk fra køkkenet og fra små børn. Arten holdes bedst enkeltvis. Hold hannerne adskilt fra hunnerne uden for parringen, så hunnerne ikke stresses.

Læs mere: Karantæne og hygiejne

Avl

KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

Kønnet er svært at se på varaner. Hos *Varanus salvator* er voksne hanner større end hunnerne med kraftigere og bredere snude og har tydelige udposninger af hemipenis, mens hunnerne har en slankere og spidsere snude. Sikker kønsbestemmelse kræver ultralyd, røntgen eller endoskopi hos en dyrlæge med krybdyrerfaring. Alder og størrelse ved kønsmodenhed er ikke dokumenteret for *Varanus nuchalis*; for beslægtede vandvaraner er skønnet omkring to år.

PARRING

Avl af *Varanus nuchalis* i fangenskab er ikke dokumenteret. Hos *Varanus cumingi* kan parringen ske både i oktober og i april, og der kendes ingen kølig periode eller anden sæsonstyring. Dyrene skal sættes sammen under nøje opsyn, fordi hannen kan være hård ved hunnen, og der skal altid være mulighed for at skille dem hurtigt ad. Et par, der skal yngle, skal have et større anlæg end et enkelt dyr.

ÆGLÆGNING OG KULD

Varanus nuchalis er æglæggende. Kuldstørrelsen er ikke dokumenteret; hos *Varanus cumingi* tæller et kuld 5-10 æg, og en hun kan lægge op til tre kuld om året. En æglæggekasse eller et dybt lag fugtigt substrat er nødvendigt: hunnen graver et hul, lægger æggene og dækker dem til, ofte efter flere prøvehuller, og samme hun vender tilbage til samme sted. Uden et egnet æglægningssted kan hun holde æggene tilbage, og det er livsfarligt.

INKUBATION

Æggene tages ud og lægges i fugtigt substrat, fx perlite eller vermiculite, i en rugemaskine. Tallene er lånt fra *Varanus cumingi*: ved 29-31,5 °C klækker æggene efter 187-192 dage, ved lavere temperatur, ned til 27 °C, efter op til 220 dage. Flyt æggene så lidt som muligt, og vend dem ikke.

OPDRÆT AF UNGER

Størrelsen på nyklækkede unger af *Varanus nuchalis* er ikke dokumenteret. Hos *Varanus cumingi* måler ungerne omkring 30 cm i total længde. Hold ungerne enkeltvis i et terrarie med fugtig bund, skjul og en vandskål, og tilbyd små insekter fra de første dage. Ungerne vokser meget hurtigt, så planlæg fra starten et hjem, der kan bruges, når de er voksne.

Sundhed og typiske fejl

De almindelige problemer hos vandvaraner i fangenskab forventes også at gælde *Varanus nuchalis*, men der er ikke dokumenteret noget for arten selv:

- Parasitter og stress hos nyindkøbte dyr. Vildfangne dyr kan være svækkede, dehydrerede og have indvoldsorm. Hold dem i karantæne i mindst seks uger, og få en afføringsprøve undersøgt hos en dyrlæge med krybdyrerfaring.
- Metabolisk knoglesygdom ved for lidt UVB og kalk. Det ses som bløde kæber, krumme lemmer og rystelser.
- Fedme og forfedtede organer ved gnavere som hovedføde og for lidt bevægelse.
- Forbrændinger fra uafskærmede lamper eller for små solpladser, og snudeskader fra at støde mod glasset i for små terrarier.
- Hudinfektioner og svamp, hvis vandet er beskidt, eller bunden konstant er våd.
- Salmonella kan smitte mennesker, så hygiejnen er vigtig.

Hvor mange opdrættede og hvor mange vildfangne dyr af arten der findes i handlen, er ikke dokumenteret. Opdrættede dyr er generelt at foretrække, fordi de er mindre stressede og sjældnere har parasitter. Søg dyrlæge, hvis dyret taber sig, ikke spiser, er sløvt eller har hævelser.

Læs mere: Typiske sygdomme og tegn på sygdom Læs mere: Køb af dyr: opdræt, vildfang og transport

Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.